กำแพง ๗ ชั้น

โดย

พระพรหมมุนี (วิน ธมฺมสาร)

วัดราชผาติการาม พระนคร

พิมพ์เป็นที่ระลึกในการปลงศพ

นางเฟื่อง บุญโชติ

ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวิหาร

วันที่ ๑๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๒

กำแพง ๗ ชั้น

โดย

พระพรหมมุนี (วิน ธมฺมสาร) วัดราชผาติการาม

พิมพ์เป็นที่ระลึกในการปลงศพ

นางเฟื่อง บุญโชติ

ที่ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวิหาร

วันที่ ๑๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๒

คำนำ

ลูก ๆ ของน้าเพื่อง บุญโชติ จะบำเพ็ญกุศลฌาปนกิจศพน้าเพื่อง บุญโชติ ที่ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวิหาร ในวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๑๒ ในการบำเพ็ญกุศลครั้งนี้ ลูก ๆ ได้พิมพ์หนังสือธรรมรวมกับเรื่องมารยาทในการเยี่ยมไข้ ของศาสตราจารย์ นายแพทย์เสนอ อินทรสุขศรี และความรู้เรื่องไตสำหรับประชาชน ของนายแพทย์วิศิษฏ์ สิตปรีชา แจกเป็นธรรมบรรณาการส่วนหนึ่งแล้ว ข้าพเจ้ามีความประสงค์จะมีส่วนร่วมในการกุศลนี้ด้วย ด้วยมาระลึกถึงอุปการคุณของน้าเพื่อง อยู่เนือง ๆ จึงได้พิมพ์หนังสือเรื่องกำแพง ๗ ชั้น ร่วมในการกุศลกับเจ้าภาพครั้งนี้ด้วย

น้าหีด บุญโชติ สามีของน้าเพื่อง บุญโชติ และน้าเพื่อง บุญโชติ ได้มีอุปการคุณแก่ข้าพเจ้ามานาน โดยข้าพเจ้าเป็นคนบ้านนอกขอกนา น้าหีดและน้าเพื่องเป็นชาวในเมือง บ้านข้าพเจ้า จะมาธุระในเมืองแต่ละคราวก็เป็นชนิดโคบาลเข้ากรุง ต้องค้างคืนในเมืองเสมอ น้อยครั้ง

ที่จะเดินกลับในวันเดียวได้ เมื่อโยมของข้าพเจ้าและตัวข้าพเจ้าซึ่งยังเป็นเด็กมาด้วยกิจธุระในเมือง ก็ต้องมาค้างคืนที่บ้านน้ำเพื่องคืนหนึ่งหรือสองคืนเสมอ เมื่อมาค้างคืนที่บ้าน ก็ได้รับความสะดวกทั้งที่พักอาหารการกินทุกอย่าง และเมื่อวันกลับบ้านนอกจากสิ่งของที่จะต้องจ่ายหาจากตลาดติดตัวไปด้วยแล้ว น้ำหีดน้ำเพื่องยังให้สิ่งของที่ต้องการหรือจำเป็นในการครองชีพ ติดมือไปด้วยทุกคราว จนรู้สึกว่า บ้านข้าพเจ้ากับบ้านน้ำเพื่องเป็นกันเอง สนิทสนมไม่ต้องเกรงอกเกรงใจอะไรกัน จะมาเมื่อไรกินอยู่เมื่อไรไม่มีการขัดข้อง บ้านข้าพเจ้าจึงถือบ้านน้ำหีดน้ำเพื่องเหมือนเป็นโรงแรมที่จองไว้ล่วงหน้า สำหรับพักในเวลาเข้าเมือง แม้บางคราวจะไปพักที่บ้านผู้อื่นที่คุ้นเคยชอบพอบ้างก็เป็นส่วนน้อย

น้ำหีดน้ำเพื่อง มีความเคารพนับถือ ท่านเจ้าคุณอุปัชฌาย์ พระธรรมารามคณี (หนู อชิโต) เจ้าอาวาสวัดโตนดมาก ทำบุญถือศีลฟังธรรมประจำที่วัดโตนด เมื่อข้าพเจ้ามาบวชเป็นสามเณรอยู่วัดโตนด ก็ได้พึ่งใบบุญของน้ำหีดน้ำเพื่องเป็นอันมาก เมื่อข้าพเจ้าเข้ามาอยู่ศึกษาที่วัด

ราชาธิวาส จึงเหินห่างกันไปบ้าง เพราะอยู่ห่างไกลกัน และต่างก็อยู่เป็นปกติสุข ไม่ต้องเป็นกังวลอะไรกัน ถึงดังนั้นก็ได้รับข่าวคราวอยู่เสมอ เมื่อข้าพเจ้าออกไปหลังสวนก็ไปเยี่ยมและที่บ้านก็ส่งอาหารถวาย เมื่อน้ำหีดหรือน้ำเพื่องเข้ามากรุงเทพ ฯ ก็ได้แวะเยี่ยมข้าพเจ้า การติดต่อกันยังมีอยู่ เป็นแต่ห่าง ๆ ไปบ้างเท่านั้น ด้วยระลึกบุญคุณที่กล่าวถึงเพียงบางประการนี้ จึงหาโอกาสที่จะสนองคุณ เมื่อน้ำเพื่องถึงแก่กรรม และลูก ๆ จะจัดการฌาปนกิจศพครั้งนี้ จึงพิมพ์หนังสือนี้ร่วมในการกุศลกับเจ้าภาพด้วย

ขออุทิศส่วนกุศลอันเกิดจากพิมพ์หนังสือนี้เป็น ธรรมบรรณาการ แก่น้ำเพื่อง บุญโชติ เพื่อสำเร็จเป็นวิบากสมบัติส่วนมนุญผล โดยสมควรแก่คติในสัมปรายภพทุกประการ.

พระพรหมมุนี

(พระพรหมมุนี)

วัดราชผาติการาม
๒๕ พฤษภาคม ๒๕๑๒

กำแพง ๗ ชั้น

พระพรหมมุนี (วิน) วัดราชผาติการาม

แสดงภาคเช้า กัณฑ์อุโบสถ

วันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๒

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

นครํ ยถา ปจฺจนฺตํ คุตฺตํ สนฺตรพาหิรํ
เอวํ โคเปถ อตฺตานํ ขโณ โว มา อุปจฺจคาติ.

บัดนี้ จักได้แสดงศาสนธรรม คำสั่งสอนของพระ-บรมศาสดา อันเรียกว่าพระพุทธศาสนา ว่าด้วยการคุ้ม-ครองรักษาตน เปรียบด้วยการคุ้มครองป้องกันบ้านเมืองอันมีปริมณฑลตั้งอยู่ติดต่อกับเขตแดนอื่น อันจำเป็นจะต้องระวังรักษาทั้งภายนอกภายใน เพื่อเป็นเครื่องอบรมใจของท่านสาธุชนผู้ใคร่ธรรม ดำเนินความตามคำพระบาลีพุทธ-ภาษิตที่ได้นิกขิตไว้ ณ เบื้องต้นนั้นว่า

นครํ ยถา ปจฺจนฺตํ คุตฺตํ สนฺตรพาหิรํ
เอวํ โคเปถ อตฺตานํ ขโณ โว มา อุปจฺจคา

ความว่า ท่านทั้งหลาย จงคุ้มครองรักษาตน ให้เหมือนกับบ้านเมืองชายแดน ที่ทางบ้านเมืองจัดการคุ้มครองรักษาทั้งภายในและภายนอก ฉะนั้น ขณะอย่าได้ล่วงเลยท่านทั้งหลายไปเสีย ดังนี้

ในพระพุทธภาษิตนี้ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสสอนวิธีคุ้มครองรักษาตน ให้ปลอดพ้นจากทุกข์ภัย เปรียบด้วยบ้านเมืองที่ตั้งอยู่ชายเขตแดน ที่ทางการบ้านเมืองจัดการคุ้มครองรักษาให้มั่นคงปลอดภัยทั้งภายในและภายนอก โดยอธิบายว่า บ้านเมืองที่ตั้งอยู่ชายเขตแดน อันล่อแหลมต่อข้าศึกศัตรูที่จะจู่โจมเข้ามารังควาญ ล้างผลาญผู้คนพลเมือง ทำให้ประชาชนขุ่นเคืองระส่ำระสายไม่สงบสุข บ้านเมืองที่ตั้งอยู่ในลักษณะเช่นนี้ ผู้ปกครองบริหารต้องจัดการป้องกันให้มั่นคงทนทาน ด้วยเครื่องป้องกัน ๗ ประการ อันเปรียบเหมือนกำแพง ๗ ชั้น โดยนับชั้นนอกเข้าไปหาชั้นใน คือ ให้ฝังเสาระเนียดทั้งสูงทั้งใหญ่ทั้งลึกให้แน่นหนา เพื่อต้านข้าศึกศัตรู ให้ขุดคูทั้งกว้างทั้งลึกเป็นที่ ๒ ให้พูนคันคูหรือเชิงเทินให้กว้างให้สูง ยากแก่การจู่โจมของข้าศึกที่จะมารุกรานเป็นประการที่ ๓ ให้

พยายาม ตระเตรียม อาวุธเครื่อง ประหารเป็นประการที่ ๔ ให้ฝึกกำลังรี้พลให้พร้อมพรั่งเป็นประการที่ ๕ ต้องมีผู้คอยรักษาประตูผู้ชาญฉลาด สามารถตรวจรู้คนดีคนชั่วที่จะล่วงล้ำเข้าไปภายในเป็นประการที่ ๖ ให้ก่อกำแพงเป็นเครื่องป้องปกทั้งสูงทั้งหนาทั้งใหญ่เป็นชั้นที่ ๗ เมื่อได้จัดการรักษาพระนครสำเร็จด้วยเครื่องป้องกัน ๗ ประการ ก็จะสำเร็จเป็นเครื่องบริหารคุ้มครองรักษาส่วนภายใน ทั้งเป็นเครื่องขจัดข้าศึกหมู่ใหญ่จากภายนอกไม่ให้เข้ามารุกราน เพราะติดเครื่องป้องกัน ๗ ประการ อันได้จัดการไว้แล้วนั้นฉันใด นักปฏิบัติธรรมผู้ต่อสู้ข้าศึกศัตรูภายในคือจำพวกกิเลส ก็ควรปฏิบัติโดยวิธีนั้น

สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงแสดงธรรมะประดุจกำแพง สำหรับกางกั้นข้าศึกคือกิเลสทั้งหลายไว้ ๗ ประการ เทียบด้วยเครื่องป้องกันบ้านเมือง ๗ ประการเช่นเดียวกัน คือเสาระเนียดเปรียบด้วยศรัทธา คูเปรียบด้วยหิริ คันคูหรือเชิงเทินเปรียบด้วยโอตตัปปะ อาวุธเปรียบด้วยพาหุสัจจะ กำลังพลเปรียบด้วยวิริยารัมภะ นายประตูเปรียบด้วยสติ กำแพงเปรียบด้วยปัญญา เมื่อได้สั่งสมอบรม

ธรรมะประตูกำแพง ๗ ประการไว้อย่างแน่นหนา ก็จะสำเร็จเป็นเครื่องบริหารรักษาใจให้สะอาด ปราศจาก เครื่องเศร้าหมอง ทั้งเป็นเครื่องปกป้องกำจัดกิเลสที่จะเกิดไม่ให้เกิดขึ้นได้อีกต่อไป ผู้ประกอบด้วยธรรม ๗ ประการนี้ ย่อมสามารถละความชั่ว เจริญความดี ละการที่มีโทษ ประกอบการที่ปราศจากโทษ รักษาตนให้สะอาดปราศจากทุกข์ภัย มีอธิบายเป็นลำดับไป

ศรัทธา แปลว่าความเชื่อ ได้แก่เชื่อว่าคนทำอะไรลงไปเป็นกรรมไม่สูญหายไปไหน ผู้ทำย่อมได้รับผล ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ทำชั่วได้ดี ทำดีได้ชั่วไม่มี เชื่อว่าสัตว์เป็นอยู่ด้วยกรรม มีกรรมเป็นเหตุเป็นปัจจัย และเชื่อพระปัญญาตรัสรู้ของพระตถาคตเจ้า เช่นเชื่อว่าพระพุทธเจ้าตรัสรู้จริง คำสอนของพระองค์เป็นคำสอนที่ดีจริง ตรัสอย่างไรเป็นอย่างนั้น อย่างนี้ชื่อว่าศรัทธา แต่ถ้าเชื่อตาม ๆ เขาไปไม่พิจารณาถึงเหตุผล เช่นเขาบอกว่าน้ำบ่อโน้นศักดิ์สิทธิ์แก้โรคได้สารพัด ก็แห่กันไปอาบไปดื่ม เขาบอกว่าหลวงพ่อวัดโน้นท่านขลัง น้ำมนต์ของท่านศักดิ์สิทธิ์ ก็ไปหารบกวนให้ท่านประพรม อย่างนี้เป็นศรัทธาเทียมไม่แท้ ไม่จริง เหมือนเอา ของเทียมมาประดับกายไม่งดงามเหมือนของจริง เป็น

ศรัทธาเขาว่า ต่อเมื่อได้พิจารณาก่อนแล้วจึงเชื่อ เห็นจริง แจ่มแจ้งแก่ใจแล้วจึงเชื่อ จึงจะเป็นศรัทธาแท้ถูกตรงตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา ศรัทธามีลักษณะทำใจให้ใสสะอาด เหมือนเครื่องกรองน้ำทำน้ำให้สะอาดฉะนั้น คนมีศรัทธาแม้มีโอกาสจะทำความชั่วได้ แต่ใจเชื่อคำสอนของพระพุทธเจ้าว่าทำชั่วเป็นบาป ก็งดเว้นได้ไม่ทำ ความโลภมาชวนใจให้ฉ้อโกงเบียดบัง แต่พลังของศรัทธามาเตือนใจว่าฉ้อโกงเบียดบังเป็นบาป แล้วก็งดเว้นไม่ทำตามอำนาจของความโลภเป็นต้น ได้ชื่อว่าชนะข้าศึกคือกิเลสได้ด้วยศรัทธา เหมือนข้าศึกภายนอกมาประทะเสาระเนียดตีฝ่าเข้าไปไม่ได้ ต้องถอยกลับฉะนั้น หากว่าศรัทธาต้านไม่อยู่ ก็จะได้อาศัยเครื่องต่อสู้คือหิริ เป็นประการที่ ๒

หิริ แปลว่าความละอายใจ ไม่กล้าทำความชั่วทุจริต ละอายต่อสิ่งภายนอก เช่นไม่กล้าทำชั่วเพราะละอายว่าคนอื่นจะเห็น หรือคนไม่เห็นเทวดาฟ้าดินก็จะทราบดังนี้แล้วไม่ทำชั่ว เป็นหิริโดยอ้อม ละอายใจตัวเอง แม้จะสามารถทำความชั่วได้ในที่ที่ไม่มีใครรู้ใครเห็น แต่นึกละอายใจว่า ถึงไม่มีใครรู้ใครเห็น ตัวเราเองมีสองตาสองหูย่อมเห็นย่อมรู้ได้ถนัดดังนี้ แล้วไม่ทำความชั่ว จัดเป็นหิริโดย

ตรงหรือความละอายแท้ ท่านอุปมาไว้ว่า เหมือนคนรักความสะอาด อาบน้ำชำระกายเรียบร้อยแล้ว ขยะแขยงสะอิดสะเอียนต่อสิ่งโสโครก ไม่กล้าเข้าใกล้หรือจับต้องฉะนั้น คนมีหิริย่อมสะอิดสะเอียนต่อความชั่ว กิเลสจะมาชวนใจให้ประกอบกรรมทำชั่วไม่ได้ แม้หากเกิดขึ้นในระหว่าง ๆ แต่ก็จะตั้งอยู่ไม่ได้แก่ผู้มีความละอายใจ เหมือนข้าศึกทำลายเสาระเนียดเข้าไปได้ ก็ไม่สามารถจะข้ามคูอันกว้างและลึกไปได้ฉะนั้น หากเหลือกำลังของหิริความละอายใจ ก็ยังมีโอตตัปปะเป็นเครื่องต้านทาน เป็นประการที่ ๓

โอตตัปปะ ได้แก่ความสะดุ้งกลัวต่อผลของความชั่วทุจริตเป็นคู่กับหิริ หิริกลัวเหตุ โอตตัปปะกลัวผล หิริมีลักษณะรักความสะอาดกายวาจาใจ โอตตัปปะกลัวการที่จะต้องเดือดร้อนใจในภายหลัง ท่านให้อุปมาไว้ว่าเหมือนมีท่อนเหล็กอยู่ท่อนหนึ่ง ปลายข้างหนึ่งเปื้อนด้วยสิ่งโสโครก ปลายอีกข้างหนึ่งเผาร้อนระอุด้วยแรงไฟ คนไม่กล้าจับท่อนเหล็กข้างที่เปื้อนสิ่งโสโครก เป็นลักษณะของหิริ คนไม่กล้าจับท่อนเหล็กข้างที่เผาร้อนระอุด้วยแรงไฟ เป็นลักษณะของโอตตัปปะ คนที่มีโอตตัปปะประจำใจ แม้

กิเลสจะมาชวนใจให้ทำความชั่ว ก็เกรงกลัวว่าจะได้รับผลเป็นทุกข์เดือดร้อนในภายหลังแล้วไม่กระทำ เช่นความรัก ความโลภ ความโกรธ ความอิจฉาริษยา มาชวนใจให้ประพฤติชั่วตามอำนาจของมัน แต่โอตตัปปะก็จะเตือนใจของบุคคลผู้นั้น ให้เกรงกลัวต่อผลที่ตนกระทำตามอำนาจกิเลส โอตตัปปะจึงเป็นตัวเหตุสกัดกั้นสรรพกิเลสให้สงบระงับไป เหมือนข้าศึกศัตรูทำลายเสาระเนียดและข้ามคูมาได้ ก็ไม่สามารถจะข้ามเชิงเทินได้ฉะนั้น หากว่าเหลือกำลังของโอตตัปปะที่จะต้านทานอยู่ ก็ยังมีเครื่องต่อสู้อีกประการหนึ่ง คือพาหุสัจจะ เป็นประการที่ ๔

พาหุสัจจะ แปลว่าความเป็นผู้ได้สดับศึกษามาก คือความเป็นผู้คงแก่เรียน ความเป็นผู้คงแก่เรียนในทางโลกจะยกไว้ จะบรรยายเฉพาะในทางธรรม คำว่า ได้สดับศึกษามาก ก็คือได้ศึกษารู้คำสอนในพระพุทธศาสนามากจำได้มาก เรื่องที่จะต้องบ่นก็คล่องปาก เพ่งพิจารณามากด้วยใจ ขบคิดวินิจฉัยแตกฉานด้วยปัญญา คนได้สดับศึกษามาก พระบรมศาสดาตรัสยกย่องว่าเป็นพหูสูตร คือผู้เรียนมากจำมาก มีพระอานนทเถระเป็นตัวอย่าง แต่

พาหุสัจจะนี้ต้องมีความประพฤติดีงามเป็นเครื่องกำกับ จึงจะนับว่าเป็นผู้คงแก่เรียนแท้ ถ้ามีแต่ความรู้เสียทางจรรยามรรยาท ก็ขาดความสมบูรณ์สง่างาม เหมือนหลังคาโบสถ์วิหารที่ขาดช่อฟ้าใบระกาหางหงษ์เป็นเครื่องประดับ แม้จะกันแดดกันฝนได้ก็ไม่สง่างาม หรือเหมือนดอกไม้ที่มีสีสวย แต่ไร้กลิ่นหรือกลิ่นไม่หอมฉะนั้น บุคคลผู้มีความรู้เป็นพหูสูตร ทั้งประกอบด้วยความประพฤติดี มีศีลาจารวัตรงดงาม ความรู้และความประพฤติดีของเขาย่อมเป็นประหนึ่งอาวุธ สำหรับประหารความชั่วร้ายเสียหาย กิเลสย่อมครอบงำผู้ที่ยังไม่รู้ เมื่อรู้จักหน้าตาของกิเลสแล้ว กิเลสก็สงบระงับไป ชื่อว่าชนะกิเลสได้ด้วยอาวุธคือพาหุสัจจะ หากเหลือกำลังของพาหุสัจจะ ก็ต้องอาศัยกำลังคือวิริยารัมภะ อันเป็นประการที่ ๕

วิริยารัมภะ แปลว่าความปรารภความเพียร หรือเรียกว่าวิริยะ ความเพียรโดยตรงก็ได้ ความเพียรนี้มีลักษณะทำใจให้กล้า ให้บากบั่น ไม่ท้อถอย ให้มุ่งไปข้างหน้า ในการละชั่วประพฤติดี เมื่อจะบำเพ็ญความเพียรให้เกิดมี ต้องเจริญธรรม ๓ ประการ คือ ๑. อารภธาตุ

ธาตุเริ่ม คือพอนึกว่าจะทำความดีอะไรแล้ว ต้องลงมือทำทันทีโดยไม่ผัดเพี้ยนท้อถอย เจริญรอยตามพระพุทธภาษิตว่า กยิรา เจ กยิราเถนํ ถ้าจะทำให้ทำการนั้นจริง ๆ ๒. ปรักกมธาตุ ธาตุก้าวหน้า คือให้ขยับชั้นแห่งการปฏิบัติสูงขึ้นไปโดยลำดับ ไม่ให้ถอยหลัง ๓. นิกกมธาตุ ธาตุออก คือออกจากความเกียจคร้าน จากความท้อใจ จากความอ่อนแอจนถึงออกจากความชั่วร้ายเสียหายทุกข์กาย ทุกข์ใจ คนมีวิริยารัมภะจึงเป็นผู้แกล้วกล้าอาจหาญ ในการละความชั่วประพฤติความดี นำผู้ปฏิบัติให้มีชัยชนะต่อกิเลสมาร เหมือนข้าศึกศัตรู แม้ทำลายเสาระเนียด ข้ามคู ขึ้นเชิงเทิน ฝ่ากำลังอาวุธเข้าไปได้ แต่ก็ต้องแตกพ่ายเพราะกำลังพลฉะนั้น หากเหลือบ่ากว่าแรงของวิริยารัมภะที่จะต้านอยู่ ก็ยังมีนายประตูคือสติคอยป้องกันไว้อีกชั้นหนึ่ง

สติ แปลว่าความระลึกได้ ถ้าระลึกได้ถึงการที่ทำคำที่พูด เรื่องที่คิดแม้ล่วงมาแล้วนานได้ เรียกว่าสติเนปักกะ แปลว่าสติพอรักษาตัวรอดปลอดภัย ถ้าระลึกได้ประจำอยู่ที่ตาหูจมูกลิ้นกายใจ ในเวลาได้เห็นรูปฟังเสียงเป็นต้น คอยควบคุมไม่ให้ยินดียินร้ายไปตาม เรียกว่าสติสังวร แปลว่า

สำรวมระวังด้วยสติ ถ้าระลึกได้ในกายของตน ในความรู้สึกสุขทุกข์เป็นต้นที่ตน ในจิตที่เศร้าหมองหรือผ่องใสของตน ในธรรมารมณ์ดีหรือชั่วหรือกลาง ๆ อันเกิดที่ใจของตน เรียกว่าสติปัฏฐานหรือสัมมาสติ แปลว่าความระลึกชอบ ถ้ามีสติเต็มที่จนจิตสงัดจากกาม หายความกำหนัดยินดี ดับความร้อนใจได้ จิตแน่วแน่ เรียกว่าสติสัมโพชฌงค์ อันเป็นองค์แห่งความตรัสรู้มรรคผล สติท่านเปรียบด้วยนายประตู เพราะคอยตรวจดูไม่ให้ความชั่วความหม่นหมองตกต้องท่วมทับใจ ต้องด้วยเทศนานัยพุทธภาษิตว่า สติ เตสํ นิวารณํ สติเป็นเครื่องกั้นกระแสแห่งกิเลสทั้งหลายเหล่านั้นดังนี้ เพียงเท่านี้ ถ้ายังไม่ไว้ใจได้ว่า จะปลอดพ้นจากข้าศึกโดยเด็ดขาด สมเด็จพระบรมโลกนาถยังได้ตรัสให้กั้นด้วยกำแพงอีกชั้นหนึ่ง อันเป็นประการอวสาน ได้แก่ให้มีปัญญา

ปัญญา แปลว่าความรอบรู้ หรือความรู้ทั่ว ทุกคนมีปัญญาติดตัวมาตั้งแต่เกิด แต่ถ้าไม่ตกแต่งก็ไม่แหลมคมเหมือนเหล็กที่ช่างเหล็กตีเป็นมีดเป็นขวาน ถ้ายังไม่ได้ลับก็ไม่คมฉะนั้น การศึกษาเล่าเรียนศิลปวิทยาก็ดี การ

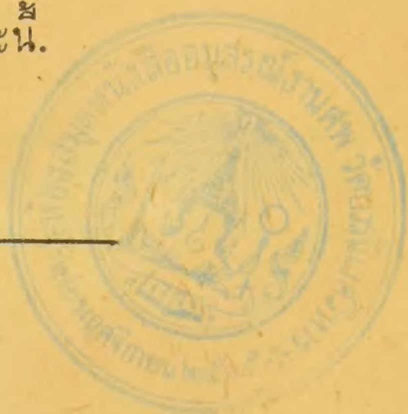
ค้นคิดพิจารณาในข้อที่ได้ศึกษาแล้วให้แตกฉานก็ดี การทำบ่อย ๆ อบรมสม่ำเสมอเป็นไปติดต่อก็ดี เป็นวิธีการลับปัญญาทั้งนั้น การที่ทางราชการจัดตั้งโรงเรียนสอนกุลบุตรกุลธิดาก็ดี ทางพระศาสนาตั้งโรงเรียนสอนวิชาทางพระศาสนาก็ดี ผู้มีศรัทธาสร้างวัดเป็นที่สำนักศึกษาของภิกษุสามเณรก็ดี นี้คือสถานที่เป็นที่ลับปัญญา ปัญญานี้ถ้าไม่ลับไม่คม ลับน้อยคมน้อยลับมากคมมาก ลับไม่หยุดก็คมเรื่อยไป ไม่ใช่เพียงแต่คมอย่างเดียวมีทั้งแหลมทั้งคม คนมีปัญญาย่อมหายมืดหายหลง เกิดความฉลาด คนไม่มีปัญญาแม้มีทรัพย์สมบัติ ก็จัดการรักษาไว้ไม่ได้ ได้ในคำว่าไร้ทรัพย์เพราะอับปัญญา คนมีปัญญาแม้จะไม่มีทรัพย์มฤดกมาแต่เดิม แต่ก็หาเพิ่มเติมได้ด้วยปัญญา ดังคำว่าบุญมามีวาสนาช่วย คนมีบุญวาสนาก็คือคนมีปัญญา บุญวาสนา อยู่กับ คนมี ปัญญา เหมือน เพชร อยู่ใน เรือน แหวนทองคำฉะนั้น คนมีปัญญาถึงคราวอับก็ไม่อับ ถึงคราวจะจนก็ไม่จนเหมือนมีดวงประทีปอยู่ในมือ สำหรับส่องดูในที่มืดให้เกิดความสว่างขึ้นฉะนั้น ปัญญาจึงทำคนโง่ให้เป็นคนฉลาด ทำคนชั่วให้เป็นคนดี ทำคนจนให้เป็นคนมั่งมี ทำคน

มืดให้เป็นคนสว่าง ทำคนมีกิเลสมากให้มีกิเลสน้อย ทำคนกิเลสน้อยให้หมดกิเลส ทำปุถุชนให้เป็นอริยชน คนมีปัญญาจึงเป็นเหมือนมีแก้วสารพัดนึก นึกต้องการอะไรได้ตามปรารถนา สมเด็จพระบรมศาสดาจึงตรัสว่า ปญฺญา นรานํ รตนํ ปัญญาเป็นแก้วของนรชนดังนี้ จึงทรงเปรียบปัญญาเหมือนกำแพงพระนคร ทั้งสูงทั้งหนา สามารถต่อต้านข้าศึกคือกิเลสให้ปราชัย

ธรรมะ ๗ ประการ เทียบด้วยเครื่องป้องกันพระนคร ๗ ชั้น คือ ศรัทธา เปรียบด้วยเสาระเนียด หิริ เปรียบด้วยคู โอตตัปปะ เปรียบด้วยเชิงเทิน พาหุสัจจะ เปรียบด้วยอาวุธ วิริยารัมภะ เปรียบด้วยกำลังพล สติ เปรียบด้วยนายประตู ปัญญา เปรียบด้วยกำแพง แต่ละประการสามารถนำผู้ปฏิบัติให้ข้ามพ้นทุกข์ภัย ศรัทธาตรัสสรรเสริญว่า สทฺธาย ตรติ โอฆํ คนข้ามห้วงน้ำคือกิเลสได้ด้วยศรัทธา หิริและโอตตัปปะก็มีคำสรรเสริญว่า เต สนฺโต ขีณปุนพฺภวา ชนผู้มีหิริโอตตัปปะเหล่านั้นเป็นผู้สงบระงับ มีภพใหม่สิ้นแล้วดังนี้ พาหุสัจจะก็มีพระพุทธภาษิตสรรเสริญว่า เป็นเครื่องมือสู้รบมารคือกิเลสให้

ปราชัย ตามเทศนานัยว่า โยเธถ มารํ ปญฺญาวุเธน พึงรบมารด้วยอาวุธคือปัญญา สติก็มีคำสรรเสริญว่า สติมา สุขเมธติ ผู้มีสติย่อมประสพสุข ปัญญาก็มีคำสรรเสริญว่า ปญฺญาย ติตฺติํ ปุริสํ ตณฺหา น กุรุเต วสํ ตัณหา ย่อมทำคนผู้อิ่มด้วยปัญญาไว้ในอำนาจไม่ได้

ท่านสาธุชนได้อุปบัติมาพบพระพุทธศาสนา ได้ร่างกายจิตใจพร้อมด้วยสติปัญญา มีชีวิตเจริญมาโดยสวัสดี ไม่ควรเมาประมาทในวัย ในความไม่มีโรค และในชีวิต ปล่อยให้เวลาล่วงเลยไป ควรตั้งใจเจริญธรรม ๗ ประการ มีศรัทธาเป็นต้น อันอุปมาด้วยกำแพง ๗ ชั้น เพื่อเป็นเครื่องป้องกันกิเลสไม่ให้เกิดขึ้นครอบงำใจ จักได้บรรลุถึงความสุขสงบแจ่มใส สมควรแก่การปฏิบัติ มีอรรถาธิบายดังบรรยายมา ด้วยประการฉะนี้.

พิมพ์ที่: หน่วยพิมพ์และจำหน่ายศาสนภัณฑ์ (โรงพิมพ์การศาสนา)
นายพยุง ทิพย์เนตร ผู้จัดการและผู้พิมพ์ผู้โฆษณา โทร. ๘๑๒๓๕๑